

Malé i velké dějiny aneb naše cesta do NATO

Médiální lomoz obklopující naši vládní krizi zatlačil do pozadí dvě události, které budou mít na dlouhodobý vývoj v naší zemi mnohem větší dopad než momentální stranické krize či dokonce jmenování nové vlády. Kniha historie se budou vracet ke dvěma datům: k 13. a 17. prosinci 1997. K tomu prvnímu nikoliv proto, že se konal kongres ODS, ale proto, že Česká republika byla na summitu Evropské unie oficiálně vybrána jako jedna ze šesti zemí k zahájení rozhovorů o členství. A 17. prosinec 1997 bude zapsán do knih historie nikoliv proto, že byl jmenován předseda dočasné vlády, ale proto, že Česká republika a dvě další bývalé komunistické země podepsaly protokoly o přistoupení k NATO.

Zatímco jednání o vstupu do EU budou ještě trvat několik let, a pro jejich úspěšné zakončení budeme muset ještě mnoho udělat, vstup do NATO je již v podstatě jistý, pokud si tuto historickou šanci sami nějakým způsobem ještě nepokazíme. Nebo nedojde-li k nepředvídatelnému vývoji v některých z členských zemí NATO.

Pokud jde o nás samotné, největším nebezpečím může být domácí ratifikační proces. Jak ukázala debata okolo česko-německé deklarace, nedokáží všichni čeští politici vždy povýšit zájmy státu nad zájmy politické a osobní. A propastně nízká úroveň politické kultury v naší zemi je věcí obecně známou. Stejně jako v případě diskusí k česko-německé deklaraci, mohla by politická debata obklopující ratifikaci našeho vstupu do NATO snadno sklouznout do trapné frašky.

Je možné, že dočasná vláda nebude mít dostatek sil, aby ratifikaci našeho přistoupení k NATO prosadila ještě před předčasnými volbami. Pokud by se jí to přece jen podařilo, existuje nebezpečí, že se strhne nové kolo souboje o to, zda je k ratifikaci zapotřebí svolávat referendum nebo nikoliv. To, že strany bývalé vládní koalice před časem sociálně-demokratický zákon o referendu odmítly, ještě neznamená, že ČSSD s požadavkem referenda znovu nevyrukuje. Debata o ratifikaci by se v takovém případě snadno mohla stát obětí politických emocí.

Je otázkou, do jaké míry bylo naprosto paušální odmítnutí zákona o referendu nutné. Česká republika, se vši pravděpodobností, stejně bude muset referendum vyhlásit před svým vstupem do EU. Tím, že bývalá vládní koalice nebyla ochotna sociální demokracii v tomto bodě ustoupit, možná zbytečně připravila půdu pro nadměrně emocionální diskusi o ratifikaci našeho členství v NATO. Sociální demokracie - tím, že přijetí zákona o referendu spojova-

Jiří PEHE

Autor je ředitelem odboru zahraniční politiky Kanceláře prezidenta republiky

Neuškodilo by, kdyby se občané, politici i média pokusili dohlédnout za hranice našeho domácího politického kvasu

la tak úzce s referendem o našem členství v NATO - zase možná k odmítnutí tohoto jinak potřebného zákona nepřimo napomohla.

Nedojde-li k ratifikaci ještě před předčasnými volbami, může být situace ještě komplikovanější. Jestliže totiž ČSSD, jak se obecně předpokládá, zvítězí, je pravděpodobné, že se její požadavek referenda vrátí na stůl s novou razancí. Je také docela možné, že posílená ČSSD bude tentokrát schopna referendum prosadit.

Sociální demokracie si v takovém případě bude muset odpovědět na otázku, zda má být takové referendum závazné. Jestliže ano, je nutné počítat i s možností, že občané naše členství v NATO odmítnou. Jestliže referendum závazné nebude, bude se muset ČSSD rozhodnout, zda bude pro naše členství v parlamentu hlasovat i v případě, že občané členství v NATO v referendu odmítnou. V obou případech se ČSSD vystavuje poměrně riskantní politické hře. Navíc je jisté, že pokud by výsledkem referenda skutečně bylo odmítnutí našeho členství v NATO, měl by takový výsledek destabilizující účinky na náš politický systém.

Určitá, i když poměrně malá, nejistota se týká ratifikačního procesu v některých členských státech NATO. Váhavý postoj mnoha členů amerického Senátu k rozšíření NATO je obecně znám. Většina se ale, jak se zdá, přiklání k přijetí tří nových zemí. Naším úkolem nyní bude dostát všem závazkům, které máme v souvislosti se vstupem do NATO splnit. Je možné, že se americký Senát také pozastaví nad vytrvale malou podporou našich občanů pro vstup do NATO. A pokud by se měla naše domácí ratifikační diskuse konat před ratifikací v americkém Senátu, bude záležet i na úrovni takové diskuse. Kdyby měla naše diskuse sklouznout do politické frašky, mohlo by to pochopitelně rozhodování amerického Senátu nepříznivě ovlivnit.

Jestliže všechna tato zbývající úskalí na cestě do NATO úspěšně překonáme, budou jak 17. prosinec 1997, tak den, jímž bude ukončen ratifikační proces, patřit k nejvýznamnějším datům naší národní historie. Neuškodilo by proto, kdyby se občané, politici i média pokusili dohlédnout za hranice našeho domácího politického kvasu a tuto skutečnost si uvědomili. Už proto, že naše přizvání do NATO a EU nám může pomoci zařadit do správného kontextu i naši domácí krizi. Obě pozvání totiž ukazují, že navzdory mnoha problémům vidí Západ naši zemi jako jednu z těch postkomunistických zemí, které jsou na správné cestě k demokracii a tržnímu hospodářství.